

EUROPESE CONFERENTIE

Panel met Michael Moynagh, Thomas Schlegel en Stefan Paas

Juni 2019, Maarten Atsma

Wat zijn de grootste uitdagingen van een beweging van Fresh Expression in West Europa de komende 5 tot 10 jaar? Hoe ziet de toekomst van de beweging er uit? Daarover bogen drie experts zich in juni 2019, tijdens een Europese conferentie over pionieren.

Hieronder volgen Nederlandse samenvattingen van deze drie betogen van de sprekers. Eerst in een overzicht en vervolgens in meer detail besproken.

Michael Moynagh	Thomas Schlegel	Stefan Paas
Verbinden aan missionaire agenda	Een beweging zijn en blijven	Wortels in een theologie en spiritualiteit van het heil
Volledige pioniersreis doorlopen	Kerk-zijn ontdekken... meer dan een label	Duurzaamheid
Strategie ondersteuning verbeteren	Echte verbondenheid	Gezonde en holistische uitvoering van missie
In het hart van de ecclesiologie	Correct krimpen!	Bruggen slaan met verwaarloosde groepen
	Wees een geestelijke beweging	Voortzetting van traditie
	Houd zicht op het zendingsbevel	

Michael Moynagh

Deel van het Engelse Fresh Expressions team. Daarin heeft hij de verantwoordelijkheid het geleerde uit de theologie en praktijk van nieuwe vormen van kerk samen te brengen. Hij is auteur van meer dan tien boeken, waaronder 'Church for Every Context' en 'Church in Life'.

Verbinden aan missionaire agenda

De eerste uitdaging is om Fresh Expressions te verbinden aan elke missionaire agenda in de kerk. Ik geloof niet dat er missionair beleid bestaat waar geen ruimte is voor deze nieuwe christelijke gemeenschappen. Niet door de agenda over te nemen, maar door gemeenschapsleven aan het bestaande toe te voegen. We hebben Fresh Expressions te ingewikkeld gemaakt. Luisteren, liefhebben en dienen en gemeenschap aanbieden is niet moeilijk. Iedereen kan dat. Het is nodig de bestaande kerk daarvan te overtuigen.

Volledige pioniersreis doorlopen

De tweede uitdaging voor Fresh Expressions is de volledige pioniersreis te doorlopen. We zien niet alle nieuwe christelijke gemeenschappen alle hordes nemen. Er zijn drie hordes. Met de eerste horde bedoel ik de start (luisteren, liefhebben en dienen en gemeenschapsvorming). In het Groot-Brittannië zijn er duizenden plekken die zover komen. De tweede horde is het verkennen van geloof (*introducing Jesus*) en het ontdekken van kerk-zijn. Daar zien we misschien honderden voorbeelden van. De laatste horde is *do-it-again* (nogmaals pionieren, vermenigvuldiging). Daarvan zijn de voorbeelden zeldzaam. De uitdaging voor Fresh Expressions is meerdere hordes te nemen.

Strategie ondersteuning verbeteren

De derde uitdaging is het verbeteren van de strategie Fresh Expressions te ondersteunen.

In het Verenigd Koninkrijk wijst een groeiend aantal bisdommen en denominaties mensen aan de top (op landelijk niveau) aan Fresh Expressions te ondersteunen. Tegelijkertijd neemt het aantal nieuwe christelijke gemeenschappen nog steeds toe. Wat we niet hebben zijn samenhangende, bewezen strategieën om de top en de mensen met beide benen in de modder aan elkaar te verbinden. Hoe kunnen mensen vanaf de tekentafel pioniers in het veld daadwerkelijk tot steun zijn? Zelf ben ik betrokken bij een initiatief dat hiernaar zoekt... FX Greenhouse.

In het hart van de ecclesiologie

Tenslotte mijn vierde uitdaging. Het is een theologische uitdaging om nieuwe christelijke gemeenschappen in het hart van de dogmatiek van de kerk

(ecclesiology) plek te geven. Gemeenschapsstichting zit niet in de kern van het schrijven van ecclesiologen. Stel je eens voor als vermenigvuldiging van kerken het startpunt is.

Thomas Schlegel

Theoloog en coördinator gemeenschapsontwikkeling en -missie in de Evangelische Kirche Mitteldeutschland (EKM). Verder coördineert hij 'Erprobungsräume'. Dit is vrije ruimte binnen de EKM om te experimenteren met nieuwe vormen van kerk in een seculiere context.

Een beweging zijn en blijven

Een beweging is een reactie op probleemgebieden waar de gevestigde orde niet voldoende aandacht aan besteedt. Hoe groter het probleem, hoe groter de invloed van de beweging. Ze is gevormd door een verlangen naar verandering en veel minder door een goede organisatiestructuur. Toch heeft ze deze op den duur wel nodig. Anders ebt de energie langzaam weg.

Dit geldt ook voor de beweging van Fresh Expressions. Om mensen te winnen, te motiveren en bij elkaar te brengen zijn harten in vuur en vlam nodig. Daarnaast, in de tweede plaats, komt de structuur (en de daarbij horende synode vergaderingen).

Kerk-zijn ontdekken – meer dan een label

Fresh Expressions en haar vier kenmerkende criteria komen uit Engeland. Moeten we daar mensen voor winnen? Gaat het om mensen vol verlangen om het Fresh Expression logo boven hun brieven te plaatsen? Nee, want dan is het niet langer een beweging, maar een organisatie.

Het gaat niet om een label, maar om het herdefiniëren van kerk-zijn. Dat lijkt niet uitdagend, maar voor ons is dat het wel. Om twee redenen.

Ten eerste, door kerk-zijn te heroverwegen verlaat je de gebaande wegen. Leaders van de kerk worden daar een beetje zenuwachtig van, maar zonder wanorde is er geen beweging. Leiderschap moet de macht en invloed opgeven en nieuwe vormen van kerk accepteren naast de bestaande vormen.

Ten tweede, hebben we kerk teruggebracht tot een cultuur. Het evangelie is sterk verbonden aan een levensstijl (luisteren naar Bach, die Zeit lezen en tatoeages verwerpen) en in mindere mate aan een brede volkskerk. Om deel te zijn van de kerk, moet je een bepaalde cultuur nastreven.

Echte verbondenheid

Kerken in een minderheidspositie vechten voor het behoud van de eigen identiteit. De tendens is al snel de ander als bedreiging te zien. *Mixed economy* is nodig. Bestaande en nieuwe vormen van kerk die elkaar niet slechts accepteren, maar

samen opgaan. Door als gelijkwaardigen voorwaarts te gaan, ontvang je van elkaar kracht en neemt het vertrouwen in elkaar toe. Dit is een kwestie van oecumenische integriteit in kerken.

Deze verbondenheid is ook op Europees en globaal niveau nodig.

Correct krimpen!

Krimp is problematisch, maar brengt ook mogelijkheden. Krimp dwingt de kerk een beslissing te nemen. Of ze gaat door zoals altijd, met een complete ineenstorting tot gevolg. Of ze laat los. Als de kerk kiest voor dat laatste is er een goede kans voor fresh expressions. Daarvoor zijn kerkleiders nodig die open staan voor vernieuwing en bereid zijn te stoppen met de dingen die ze al eeuwen op gelijke wijze doen.

Ik zie dat het slecht functioneren van bestaande vormen leidt tot creativiteit en het ontwaken van mensen. Er is niet langer iets te verliezen.

Wees een geestelijke beweging!

Spiritualiteit is misschien de belangrijkste uitdaging. Gebed moet altijd de drager zijn van alles wat we doen. Als ik naar Duitsland kijk ben ik soms wat kritisch. Waarom doen we wat we doen? Is het voor onze eigen glorie of de glorie van Jezus?

Zonder nederigheid werkt dit niet. Hoe moeilijk het ook is op te offeren en af te laten sterven. We moeten simpelweg belangeloos dienen met de liefde van Christus. Want mensen hebben het heel goed door als alles om hen zelf draait. Het is een paradox... als we sterven, komt er nieuw leven.

Houd zicht op het zendingsbevel!

Als ik naar onze 'experimental spaces' kijk, vraag ik me wel eens af: "Hoe lang is de weg voordat niet religieuze mensen zichzelf Christen noemen?" Dit zijn mensen die 'onze' taal niet spreken, geen enkel Bijbelverhaal kennen en geen wens hebben deel te nemen aan onze vieringen. De meesten komen in contact met kerk door onze activiteiten en meestal blijft dat het enige contact.

Hoe maken we hen bekend met het evangelie? In Erfurt is een project dat al tien jaar bestaat. Het ligt in een achterstandswijk met mensen aan de rand van de samenleving. De deelnemers verwachten niets van kerk. Michael Fluge was één van hen. Nu is hij de leider van het project. Hij zegt dat mensen zich openen in de relaties die ze leggen. Ze openen hun harten niet meteen voor God, maar ze spreken wel voor het eerst over persoonlijke dingen die ze jarenlang verzwegen.

Afgelopen jaar, pas na negen jaar, is Michael en zijn team gestart met een viering.

Ik vraag me af hoe lang pioniers volhouden het evangelie te delen. Lukt het hen te blijven zoeken naar creatieve manieren over Jezus te vertellen? Kunnen ze zo lang hun adem inhouden?

De tweede vraag

Hoe ziet de toekomst van de beweging er uit? Natuurlijk ligt dat eraan hoe we reageren op de bovenstaande uitdagingen.

Als ik naar Duitsland kijk zie ik een kleurrijk kerkelijk landschap. Alle regionale kerken zullen vroeger of later openstaan voor nieuwe vormen van kerk. Het zullen vormen zijn die dichterbij de mensen staan. Ze zullen voortkomen uit verschillende denominaties en naast bestaande kerkelijke structuren bestaan. De visie zal een weg vinden! Ik ben daarvan overtuigd omdat het huidige systeem waarin we het Christendom van bovenaf regeren ten einde is gekomen!

Stefan Paas

Theoloog en publicist. Hoogleraar missiologie en interculturele theologie aan de Vrije Universiteit Amsterdam en hoogleraar missiologie aan de Theologische Universiteit Kampen.

Wortels in een theologie en spiritualiteit van het heil

In mijn boek 'Church Planting in the Secular West' heb ik mij gericht op de motivaties achter het vormen van nieuwe christelijke gemeenschappen. Volgens mij kan deze beweging alleen vitaal en gezond blijven als ze geworteld is in een duidelijke overtuigende theologie en spiritualiteit van het heil. Als dat ontbreekt, zullen andere kwesties als institutionele inbedding (overleven) en puur werving haar plek innemen. Dus de urgente vraag is en blijft: Wat is het heil voor onze tijd? Wat is het goede nieuws van het evangelie voor onze samenlevingen?

Duurzaamheid

Duurzaamheid zal een grote uitdaging zijn. Duurzaamheid op zich is al een ingewikkeld concept met meer dan één dimensie. Ik onderscheid op z'n minst vijf dimensies van duurzaamheid: mensen, financiën, theologie, spiritualiteit en reputatie.

Kerkelijk innovatie is waardevol als het bijdraagt aan het verduurzamen van de kerk in ten minste één van deze dimensies, zonder teveel schade aan de andere dimensies toe te brengen.

Gezonde en holistische uitvoering van missie

Een gezonde en holistische praktijk van missie is de volgende belangrijke uitdaging. Onze gesecculariseerde samenlevingen duwen religieuze gemeenschappen naar het privé leven. Dit type religie helpt mensen wel om om te gaan met het leven en biedt hen troost. Maar er blijft niet veel profetische 'pit' (bite) of transformerende kracht over. Aan de andere kant is het verleidelijk allerlei 'actiegroepen' te starten (denk aan links georiënteerde politieke groeperingen en maatschappelijke

belangengroepen - zeer idealistisch, maar zonder diepe wortels in het genadevolle evangelie).

Dus hoe kunnen de vijf dimensies van missie (evangelisatie, discipelschap, armoedebestrijding, gerechtigheid en ecologie) bij elkaar worden gehouden?

Bruggen slaan met verwaarloosde groepen

In de huidige Europese omstandigheden ligt de enorme uitdaging van rechts georiënteerd nationalisme. Protestantse kerken hebben de neiging hier uiterst kritisch tegenover te staan. Voor nieuwe gemeenschappen is het een uitdaging bruggen te slaan met burgers die zich verwaarloosd voelen of met christenen uit landen met een moslim meerderheid, die kritisch neigen te zijn over Islam en immigratie in het algemeen. Hier ligt de uitdaging voor multiculturele gemeenschappen en andere vormen van Christendom die niet specifiek links of rechts zijn.

Voortzetting van traditie

Gerelateerd aan duurzaamheid ligt de vraag over de voortzetting van traditie (volgende generatie inbegrepen). In welke mate zijn pioniersplekken betrokken bij het doorgeven van de christelijke boodschap, vorming van kinderen in de Bijbelse verhalen, inwijding van mensen in het Christendom, etc? In andere woorden, pioniersplekken kunnen niet alleen bouwen op het theologische en spirituele kapitaal dat onze voorouders voor ons achterlieten, ze zouden ook moeten denken aan manieren dit kapitaal te reproduceren en vernieuwen. In dit verband is de vraag over de plek van theologische expertise ook belangrijk.